

Quo vadis, o Apostolisch Genootschap? – Een oproep tot herbronning

Recentelijk is een virtuele overdenking in een fictieve gemeente van het Apostolisch Genootschap uitgesproken. Hieronder vindt u het woordelijk verslag van deze ongeschiede samenkomst,

door Edwin Diersmann.

“Hartelijk geliefde zusters en broeders,

Ik zie u verschrikt kijken: waar is onze voorganger gebleven, waar zijn de andere geestelijk verzorgers, wat is dat voor een onbekend gezicht achter de dientafel van deze Plaats van Samenkomst? Mag ik u geruststellen? (*Ja*) Het betreft hier slechts een virtuele exercitie, dus ik ben er niet echt... Desondanks zou ik het waarderen als u zou blijven zitten en een korte overdenking zou willen aanhoren. De virtuele koffie moet ook nog gezet worden, dus we hebben nog wat tijd. Het thema is voor u en voor mij van belang, ik wil ons namelijk bepalen bij de toekomst van het Apostolisch Genootschap.

Ondanks deze virtuele omgeving besta ik wel degelijk. Daarom stel ik mij beknopt voor, opdat u weet wie ik ben: Mijn naam is Edwin Diersmann, apostolisch gezien van ‘de andere kant’, dus: de Nieuw-Apostolische Kerk, waarin ik geboren en getogen ben. Al sinds mijn jeugd jaren interesseer ik me voor de apostolische geschiedenis, iets dat mede ontstaan is omdat mijn moeder de enige van haar hele familie (ouders, zus, zwager, ooms, tantes) was die niet voor apostel L. Slok koos in 1946. Onder andere mijn opa en oma van moederskant waren dus ‘Slokkers’, of ‘bij Slok’, zoals dat door Nieuw-Apostolischen onaardig werd genoemd. Mijn grootouders hebben vanaf kort na de oorlog, toen ze naar Den Haag verhuisden, tot aan hun dood behoord tot de gemeente in de Rosseelsstraat. Bij hen thuis las ik als tienerjongen gefascineerd de uitgaven ‘Ons Weekblad’ die in de lectuurbak lagen, en verwonderde me over het taalgebruik en de geloofsinhoud, die zo enorm verschillend waren van wat ik in de eigen gemeenschap hoorde.

Ik zocht literatuur over de apostolische geschiedenis en leerde over de scheuring van 1946, het feit dat de stamapostelgroep alle bezittingen mocht behouden, alhoewel de groep rond apostel L. Slok getalsmatig de overgrote meerderheid bezat. Ik vond dat oneerlijk, (*Ja*) iets dat mede mijn sympathie voor het Apostolisch Genootschap heeft doen ontstaan. Deze positieve houding, ik zeg het maar even voor de duidelijkheid, was toentertijd niet gebruikelijk voor nieuw-apostolischen. Zelfs nog maar een paar jaar geleden hoorde ik over een gepensioneerde nieuw-apostolische districtsevangelist, die neerbuigend stelde: “Die van het genootschap, die geloven niks!” Dat is natuurlijk onzin. Iedereen gelooft, of dat nu vanuit een ontkenning (“Ik geloof niet dat Jezus ten hemel gevaren is”) of vanuit een erkenning (“Ik geloof dat Jezus water in wijn veranderde”) geformuleerd wordt.

Het geloofssysteem van het Apostolisch Genootschap is nogal veranderd in de afgelopen bijna 75 jaar. Zonder in details te treden – daar is het tijdvenster van een overdenking te kort voor – zult u het met me eens zijn dat apostel L. Slok na 1946 de denkbeelden van apostel van Oosbree doorgetrokken heeft, deze op basis van eigen overtuigingen verder ontwikkeld heeft. (*Ja*) De apostel werd binnen het Apostolisch Genootschap een soort ‘zwart gat’ dat alles naar zich toe trok, waarop alles betrokken werd. Hij was de Levensnorm. Het ideaal was om zo te zijn, te denken, te doen, te leven zoals hij. Analoog aan het zwarte gat zou je kunnen zeggen: het geloofsdoel of levensdoel was bereikt als je volledig in zijn wezen was opgegaan.

Die extreme afhankelijkheid van de apostel – mag ik dat in het terugkijken zeggen, broeders en zusters? – (*Ja*) is inmiddels voorbij. Apostel J.L. Slok heeft dat in gang gezet, maar het opzien naar hem is, ondanks door hem ingezette veranderingen, groot gebleven. Als relatieve buitenstaander werd mij dat pijnlijk duidelijk tijdens het symposium ‘Hoe branden mijn genegenheên’ van vorig najaar. Hij zou door br. H. Smits geïnterviewd worden: iets waarnaar ik uitkeek en benieuwd was. Groot was mijn teleurstelling toen het ‘interview’ een soort one-man-show bleek waarin br. Smits volledig voor spek en bonen erbij zat en slechts als aangever diende voor de vooraf overlegde en afgesproken(!) vragen. De regie was volledig in handen van br. J.L. Slok. De andere sprekers, met uitzondering van de niet-apostolische prof. J. Bremmer, deden hun best om zichzelf figuurlijk tot verdwijnen toe weg te cijferen en hun afhankelijkheid aan en afhankelijkheid van de apostel te betuigen. Misschien kan het br. J.L. Slok niet helemaal aangerekend worden. Als ‘de zoon van’ droeg en draagt hij automatisch een last: de achternaam van een vader die ‘mijn God als Apostel’ was. Daar kom je, al zou je het willen, niet vanaf. Ook voor de broeders en zusters is het volgens mij moeilijk gebleken om de zoon los van de vader te zien.

Toch heeft br. J.L. Slok, ondanks die last, veel wijzigingen binnen het Apostolisch Genootschap doorgevoerd of in ieder geval in gang gezet. Dat was hem door zijn vader ook zo opgedragen. Hij moest ‘moedig de platgetreden paden [...] verlaten en het minder juiste en minder bruikbare [...] bezijden. Kortom, [...] steeds open [...] staan voor een nieuwe denkwereld’ (Kerstdeclamatorium 1994 ‘Een licht door de tijd’, p. 13). Onder het apostolaat van J.L. Slok en zijn opvolger D. Riemers kun je zeggen dat het Apostolisch Genootschap zich ferm in de religieus-humanistische hoek heeft gepositioneerd. (*Ja*) Een aantal jaar geleden heeft men ook via de media ingehaakt op de immer groeiende trend naar individualisme in de samenleving. Samen met een reclamebureau heeft het de campagne ‘Vind het antwoord in jezelf’ opgetuigd. Met het magazine ‘Vandaag’ probeert het de zingevingmarkt te penetreren. Het gebruikt ‘influencers’ om zich in de media te profileren. Aan de andere kant zijn intern de namen van mededienende, priester, oudste en opziener afgeschafte. Het neutrale ‘geestelijk verzorger’ en ‘districts-’ of ‘landelijk voorganger’ is ervoor in de plaats gekomen. De focus op de apostel is aanzienlijk verminderd.

Wat heeft deze koers van de afgelopen dertig jaar het Apostolisch Genootschap opgeleverd, geliefde zusters en broeders? Ikzelf hoop deze zomer 58 te worden. Mijn inschatting, virtueel naar u kijkende in de zaal, is dat de meerderheid van u ouder is dan ikzelf ben. Het ledenaantal was ten tijde van het overlijden van apostel L. Slok minstens 25.000, misschien wel tegen de 30.000, is sindsdien gestaag teruggelopen en staat nu op 14.000, waarin de sympathisanten nog zijn meegeteld. In de 69 plaatselijke gemeenschappen tellen we misschien op een gemiddelde zondagochtend (pre-Corona) nog 10.000 broeders en zusters. De vraag is, wat het voortgaan op deze weg het Apostolisch Genootschap zal brengen. Hoe ziet het er over 25 jaar uit? Dertig gemeenschappen met op een zondagochtend nog 4000 bezoekers van de erediensten?

Hartelijk geliefde zusters en broeders, als buitenstaander met een positieve en sympathieke houding jegens het Apostolisch Genootschap – al sinds medio 1970er jaren, toen ik bij mijn opa en oma Ons Weekblad las – doet me dit pijn. Ik voel het zo én historisch gezien bent u namelijk precies dát: mijn zusters en mijn broeders! (*Ja*) Het gaat mij aan het hart dat ik in het Apostolisch Genootschap steeds minder zusters en broeders zie. Misschien is er een welwillende buitenstaander nodig die u op iets mag (moet?) wijzen wat misschien moeilijker zichtbaar of benoembaar is voor een ‘binnenstaander’: volgens mij is het religieus-humanistische zingeving‘pad’ in de afgelopen dertig jaar grondig en tot onvruchtbaarheid platgetreden. Ik wil u in overweging geven dat het blijven volgen van dit pad ertoe zal leiden dat het

Apostolisch Genootschap zal verdwijnen. Een ouderwets woord gebruikend, wil ik u smeken om een ander pad te gaan zoeken, om het inmiddels minder bruikbaar geblekene te gaan bezijden, om uw harten open te stellen voor een nieuwe denkwereld.

Op dit moment zou ik kunnen stoppen en ‘amen’ kunnen zeggen. Ik meen ook al vage koffiegeuren te ruiken. (Ja) Maar ik vraag nog een paar minuten van uw tijd omdat ik niet wil stoppen bij het benoemen van het probleem maar ook een paar gedachten met u wil delen over een oplossingsrichting, een – naar mijn idee – mogelijk pad waarop nog genoeg ‘groeit’, om in die metafoor te blijven. Op dit moment staan er op de website van het Apostolisch Genootschap mooie teksten over duurzaamheid, over compassie, over solidariteit, over liefde. Daar sta ik helemaal achter. 99% van de mensheid staat daar, schat ik in, helemaal achter. Dat is fijn, maar het presenteert ons meteen met een levensgroot probleem: Waarom, geliefde zusters en broeders, zou men zich op basis van deze termen in hemelsnaam aan het Apostolisch Genootschap verbinden? Waarom zou men zich überhaupt alleen op basis van deze termen aan een geloofsgemeenschap verbinden? Er is toch niets wat onderscheidend is? De termen zijn zo ‘breed’ dat ze daardoor zo ‘vaag’ worden dat ze daardoor niets concreets meer zeggen. Duurzaamheid, compassie, solidariteit, liefde: dat wil toch iedereen?

Wat mensen doet kiezen voor een organisatie heeft volgens mij te maken met de basis, met de bron. Daarin ziet en vindt een zoekend, geïnteresseerd mens het verschil, dat maakt dat een mens zich ergens aan verbindt (of niet). De basis is wat bij een mens in zijn ziel resoneert (of niet). Tijdens het apostolaat van L. Slok was de basis precies dat: apostel L. Slok. (Ja) Daar kon je het mee eens zijn of niet, je kon het omarmen of niet, maar het was in ieder geval duidelijk. Teruglezend in oude uitgaven van Ons Weekblad valt het mij op hoe vaak hij nog Bijbelse uitspraken gebruikte. Hij gaf daar een eigen interpretatie aan, maar dat vind ik in wezen onbelangrijk. Op zijn manier wortelde apostel L. Slok nog steeds in de apostolisch-christelijke traditie, hij was via apostel van Oosbree daar nog ferm mee verbonden. Vanaf apostel J.L. Slok is die traditie verlaten. De lijntjes met de eigen geschiedenis, dus met de basis, zijn een voor een doorgeknipt. Als voorbeeld kom ik terug op de eerder in gebruik zijnde Bijbelse bedieningsnamen. Die zijn afgeschaft. Nu wordt er over landelijke- en districtsvoorgangers gepraat, termen die ook weer eindeloos breed en dus vaag zijn en daardoor ook meteen... niets meer zijn. Als de Rooms-katholieke geitenfokkersvereniging nog had bestaan dan hadden ook zij hun organisatie op een dergelijke manier kunnen inrichten. Het is een teken aan de wand dat de huidige apostel zich liever presenteert als ‘bestuursvoorzitter’ dan ‘apostel’. Is dit verlegenheid omdat men niet meer kan of wil uitleggen waarom een apostel belangrijk is? Mij lijkt het een extra aanwijzing dat men de basis verlaten heeft.

Mijn smeekbede en mijn vurige pleidooi is, dat het Apostolisch Genootschap zich weer zoekt te verbinden met de apostolisch-christelijke basis. Daarmee bedoel ik niet te zeggen dat de periode van Oosbree of de periode-L. Slok geherintroduceerd moet worden. Dat kan niet: de huidige tijd is een andere tijd. In algemene termen kun je het geloofssysteem onder apostel van Oosbree als vrijzinnig-christelijk definiëren. Ook ten tijde van het apostolaat van L. Slok zijn nog allerlei banden en verbanden met de bijbels-christelijke traditie te vinden: nogmaals, met allerlei eigen interpretaties, maar is niet elk hedendaags geloof per definitie een interpretatie van iets ouds of ouders? Gebruik de Bijbel weer als basis: niet als een boek met historisch ware gebeurtenissen, maar omarm het liefdevol met ‘iets hoeft niet per se waar gebeurd te zijn om toch waar te kunnen zijn’. De Bijbel staat boordevol verhalen waarmee je de waarden waar het Apostolisch Genootschap voor staat, kunt verkondigen. Gebruik de apostolische traditie als basis, herpak de vrijheid en vrijmoedigheid van de apostelen van Oosbree en L. Slok om zich, hoe ‘anders’ en

hoe onorthodox ook, te verhouden tot de bijbels-christelijke boodschap. Gebruik Bijbelse bedieningsnamen weer, accepteer blijmoedig het anachronisme, herinterpreteer indien gewenst, maar weet en toon trots dat je in een traditie staat. Als dit de richting van een nieuwe denkwereld wordt, dan ligt er voor het Apostolisch Genootschap een weids veld met talloze nog lang niet platgetreden paden open.

Hartelijk geliefde zusters en broeders! Vuistregel voor een overdenking is dat hij tien tot maximaal vijftien minuten mag duren. Alhoewel we slechts virtueel aanwezig zijn, ben ik me ervan bewust dat ik de maximale tijd inmiddels al overschreden heb. Er zou nog veel gezegd kunnen worden, maar het is goed zo. Ik dank u dat u de geur van de koffie zo lang hebt kunnen weerstaan (*Ja*) en eindig met een

Amen!”

© Edwin Diersmann

Edwin Diersmann (1962) is afgestudeerd theoloog (Radboud Universiteit, kerkgeschiedenis, 2010) en religiewetenschapper (idem, geestelijke verzorging, 2015). Hij is lid van de Nieuw-Apostolische Kerk, diaken in de NAK-gemeente Nijmegen en publiceert sinds 2007 over de geschiedenis van verschillende apostolische groeperingen in en buiten Nederland. Vanaf 2016 werkt hij als zelfstandig professioneel beschermingsbewindvoerder bij de franchise-organisatie Rappórt Bewindvoering en Inkomensbeheer. E-mail: edwin@diersmann.nl. LinkedIn: <https://nl.linkedin.com/in/edwindiersmann>